

Justitiedepartementet
L3

Vår referens/dnr:
2025-35

103 33 Stockholm

Er referens/dnr:
Ju2025/00414

2025-04-16

Svenskt Näringslivs yttrande över promemorian "Ändrade ersättningsregler för privatkopiering"

1. Några inledande kommentarer

Föreningen Svenskt Näringsliv har givits möjlighet att lämna synpunkter på promemorian "Ändrade ersättningsregler för privatkopiering", och vill med anledning av detta utnyttja möjligheten att yttra sig.

Svenskt Näringsliv är en organisation som har 69 000 medlemsföretag från alla typer av branscher. Det gör att Svenskt Näringsliv inte företräder en enskild branschs syn på de aktuella frågorna utan har ett brett näringslivsperspektiv.

Det finns de som inte alltid gör kopplingen mellan upphovsrätt och näringspolitiska frågor. Faktum är dock att upphovsrättigheter berör i princip alla typer av företag. Det är också så att de kulturella och kreativa branscherna, som finns representerade bland Svenskt Näringslivs medlemmar, är en viktig gren av det svenska näringslivet. I en nyligen presenterad statistik framgår att dessa branscher under 2023 genererade en sammanlagd omsättning på över 650 miljarder kronor.¹

Det motiverar att Svenskt Näringsliv lämnar ett yttrande. Det är dock bara vissa frågor som är av särskilt intresse, vilket gör att yttrandet kommer att fokusera på enbart några delar. Svenskt Näringsliv kommer i yttrandet att fokusera på två frågor.

- Handelsbalansperspektivet
- Regelförenklingsperspektivet

¹ <https://kreativsektor.se/wp-content/uploads/2025/03/Rapport-Uppdaterad-statistik-for-de-kulturella-och-kreativa-branscherna-250331.pdf>

2. Handelsbalansperspektivet

Immateriella rättigheter har under de senaste decennierna kommit att få allt större betydelse i den internationella handeln. Ett tidigt tecken på detta är att handelsavtal och liknande numera har alltmer omfattande avsnitt om immaterialrätt.

Reglering av upphovsrätt internationellt är alltså något som kan få betydelse för Sveriges handelsbalans. Det gäller inte minst i relation till musik. Faktum är att Sverige är ett av få länder som är nettoexportör av musik. Det är USA, Storbritannien och Sverige som är nettoexportörer, tätt följda av Sydkorea.

Frågan om hur svenska rättighetshavare får ersättning för hur deras musik används i andra länder är således inte bara en fråga för dessa aktörer utan också en fråga om svensk handelspolitik. Samtidigt är klart att den bristande ömsesidighet som gällande regelverk och praxis för med sig inte är något som den svenska lagstiftaren ensidigt kan råda bot på.

Från handelsperspektiv borde frågan om upphovsrättigheters hantering internationellt hamna högt upp på agendan. Detta gäller både på nationell nivå, men kanske ännu mer att Sverige måste trycka på i dessa frågor på EU-nivå. Svenskt Näringsliv vill framhålla att de skrivningar som finns om uppföljning på EU-nivå i avsnitt 4.2 är oroväckande. Svenskt Näringsliv stöder regeringens arbete i frågan och vill framhålla att arbetet bör prioriteras. Detta gäller inte minst med tanke på det skakiga världshandelsläget just nu.

3. Regelförenklingsperspektiv

I både Sverige och EU läggs nu stort fokus på regelförenkling. Detta är mycket välkommet från ett näringslivsperspektiv, där kostnader för onödigt krångliga regler lätt läggs på hög på ett sätt som går ut över konkurrenskraften.

Den anpassning av svensk reglering som föreslås har inte sitt ursprung i svenska önskemål om förändringar utan är en konsekvens av en dom från EU-domstolen. Konsekvensen av den aktuella domen är att Sverige inte kan upprätthålla dagens hantering av upphovsrättsliga ersättningar.

Svenskt Näringsliv har full förståelse för att arbetet mot regeländring på EU-nivå kan vara svårt att förutse i närtid. I Draghi rapporten betonades behovet av utvecklingen av mer harmoniserade regelverk på immaterialrättsområdet, vilket torde i högsta grad gälla den fragmentiserade regleringen på upphovsrättsområdet.² Risken är att lösningen på den nu aktuella frågan hamnar i bakvattnet av diskussioner om upphovsrättens harmonisering på EU-nivå.

Det bör dock framhållas att förändringar i den här typen av regelverk typiskt sett medför kostnader för olika aktörer. Det kan exempelvis handla om att anpassa IT-system så att de är i linje med regelverkens konstruktion. Den typen av investeringar kan vara kostnadsdrivande, trots att det är få som kan se en konkret nytta förutom ren regelanpassning.

² https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en

Att skynda på genomförande av en ny svensk reglering som kan komma att bli överspelad via ny reglering på EU-nivå innebär att aktörer kan behöva investera i justeringar i sina IT-system två gånger. Detta blir kostnader som på många sätt inte tillför något för de som måste bära dessa kostnader. Med tanke på det fokus som ligger på regelförenkling, såväl nationellt som inom EU, ter sig detta olyckligt.

Det kan också konstateras att det på upphovsrättsområdet genomförts flera utredningar de senaste åren, där långt ifrån alla ännu föranlett lagändringar. Från praktikerperspektiv är det olyckligt med denna oförutsebarhet kring vilka lagändringar som genomförs när. Detta är av betydelse inte minst utifrån ett konkurrenskraftsperspektiv.

Christina Wainikka

Policyexpert för immaterialrätt